

MARTÍ DOMÍNGUEZ

L'ESPERIT DEL TEMPS

Proa

Tot açò pertany a l'esperit del temps.

ERNST JÜNGER, *Notes del Caucas*

ÍNDEX

I. Els russos	9
II. La fotografia	19
III. La màscara	40
IV. El congrés	50
v. La càtedra	64
VI. La papallona	78
VII. Desafiar el segle	94
VIII. La càries	103
IX. Camí de Polònia	114
x. Els híbrids	121
XI. L'estudi	135
XII. Els colons	153
XIII. Les peces	172
XIV. Els bojos	191
xv. Himmlerstadt	202
XVI. El carregament	216
XVII. La partisana	230
XVIII. El discurs	256
XIX. Una roda sempre gira	274
xx. Com sardines	290
XXI. As de Piques	310
XXII. La rateta	332

xxiii. L'aniversari	348
xxiv. El corneta de Rilke	368
xxv. La desfilada	384
xxvi. El premi	391
xxvii. Aigua bruta	406
xxviii. L'esperit del temps	414
Agraïments.....	421
Glossari.....	423

XVI. EL CARREGAMENT

Em va despertar el soroll d'un tren, i una olor dolça, enutjosa, com de peus o vòmit. A l'automòbil tan sols hi quedava el xofer, que es tapava el nas i la boca amb un mocador. Va dir, fent un esforç:

—La doctora i l'Untersturmführer Posselt són fora... Crec que hem arribat just a temps.

Vaig eixir de l'Opel, encara mig ensopit. Em va colpejar plenament aquella olor agra. Aleshores vaig capir que l'estació estava al costat d'un camp d'extermini, de construcció recent i d'infraestructures molt precàries, d'on provenia aquella olor nauseabunda. Al final de l'andana vaig veure la doctora, amb mitja dotzena de nens. Un Scharführer la mirava fixament, una mirada desaprovadora, com si allò es tractara d'una broma de mal gust. Vaig sentir que l'Untersturmführer Posselt deia al seu company:

—La doctora té ordres directes del Reichsführer Himmler d'intentar salvar fins a la darrera gota de sang alemanya...

Fins a la darrera gota, vaig pensar. Podria haver somrigut, però la pesta era tan intensa que no podies pensar en res més que a salvaguardar-te'n. L'Scharführer,

de nom Rudolf Kamm, va replicar que aquells nens no tenien res d'alemanys, que eren més polonesos que la fofuda sopa Żurek. Però Posselt s'havia cregut la missió, i va contraatacar:

—Les terres d'on provenen aquests nens foren poblades per colons germànics al segle XVIII. Cal deixar que l'anàlisi científica determine si són dipositaris o no d'algun vestigi d'aquella sang.

L'Scharführer Kamm el mirava amb ulls com taronges. Era un home més baixet que la mitjana, amb una cara ampla i uns trets agradables, com sorneguers.

—Ací no tenim temps per a aquestes inspeccions d'última hora —va dir secament—. Diàriament ens arriben trens amb centenars de persones que hem de *tractar* immediatament... La doctora ens està fent perdre un temps preciós que, després, difícilment podrem recuperar. De cap manera hauria d'haver permès aquesta inspecció.

Vaig mirar la doctora Hetzer, i com s'afanyava per repassar aquell carregament de nens. Com els agafava del cap, i els escrutava les orelles, els llevava la gorra, o els feia abaixar-se els pantalons: si estaven circumcidats, o tenien qualsevol senyal, els descartava de seguida. Era una carrera contra el temps. Estava nerviosa, a prop d'un atac de nervis, mentre aguantava les queixes de l'Scharführer, cada vegada més inquiet i exacerbat. Va girar el cap i en veure'm em va cridar, un crit ansiós, demanant-me ajuda.

L'Scharführer Kamm va reaccionar, s'avià cap a mi i em va agafar del braç, custodiant-me fins a la doctora i demanant pas als guardes Trawnikis i als *Häftlinge*, presoners que ajudaven en les evacuacions i que vigilaven el comboi, alguns amb gossos llop, robusts i pletòrics, que contrastaven amb la magresa acanyada dels seus portadors.

—Ara, a les 19.15, arriba un altre tren des d'Hongria... —va cridar, angoixat—. I no vull tot aquest merder a l'andana. Facen el favor d'agilitzar la inspecció tant com puguen!

La doctora va somriure amb agraïment a l'Scharführer. I es va dirigir a mi:

—Professor, no tenim temps per a res més que una preselecció. Rossos, d'ulls blaus o verds, crani dollicocèfal, orelles juntes, sense circumcisió, per descomptat... I la intuïció!

D'aquesta manera, la doctora es va situar en un costat de l'andana i jo a l'altre, i vàrem començar a avançar, dient tu, i tu, i tu, triant aquells nens i nenes que pels seus trets, i amb aquella rapidíssima inspecció ocular, podien tenir alguna possibilitat. Els nens em miraven espaordits, però també esperançats; alguns ploraven, altres es tapaven el nas, altres miraven a terra. A aquests últims, els havia d'alçar la cara, i la seua mirada era acoquinada i culpable, com si se sentiren avergonyits d'alguna cosa innombrable. Finalment, vàrem seleccionar mig centenar de nens i nenes que aparentment pertanyien a les categories 1 i 2.

La doctora va donar les indicacions perquè foren traslladats al *Kindererziehungslager* de Varsòvia, on serien adientment inspeccionats. L'Scharführer Kamm va respirar quan va entendre que ja podia procedir amb la resta. Jo no vaig voler mirar enrere: però no vaig poder evitar de sentir els crits dels guardes i dels *Häftlings*, i els plors amargs i desesperats dels nens, mesclats amb els lladrucs dels gossos. Mentre nosaltres ens allunyàvem d'ells, la mort se'ls acostava de nou amb tota la seua cega i fatal indiferència: nosaltres havíem estat la seua darrera possibilitat, aquell miracle impensable que et deslliura del teu fat a l'últim moment, quan ja tens un peu a dins de l'avèrn. Però ara, la resta, els descartats, els asocials, havien de seguir el seu camí, per aquell corredor que conduïa a una cambra de gas.

L'Scharführer ens va preguntar si ens hostatjàvem a la *Deutsche Haus* de Belzec: aquella nit hi hauria festa i ell participava en una orquestra improvisada, on tocava el *rundlauten*, una mena de llaüt.

—No tenim tant d'ambient com a la *Deutsche Haus* de Lublín, però no ens podem queixar! —va explicar, volent resultar amable—. Això sí, el menjar és excel·lent... Tenim fins i tot cérvol. A banda del vi búlgar! Aquestes terres produeixen bona carn i bona verdura. És un bon país per a criar els nostres fills. Si al final s'animen a visitar-nos, pregunten per mi, per Rudi...

Ens va oferir una cigarreta i sols jo vaig accep-

tar-la. Necessitava el fum del tabac per a emmascarar aquella pesta que impregnava la meua roba. Aleshores va arribar el comandant del camp, el Hauptsturmführer Gottlieb Hering, que venia de visitar el camp d'extermini de Sobibor, a uns cent cinquanta quilòmetres de distància. Feia pocs dies que s'havia fet càrrec d'aquelles instal·lacions, en substitució de Christian Wirth, un comandant que pel que després vaig saber era conegut com a Christian el Temible. Hering tampoc es quedava curt: tenia un rostre impassible, amb unes ulleres redones sobre una muntura fina. Va llegir les ordres que li va proporcionar la doctora sense immutar-se. Va preguntar, fred i mirant de reüll l'Scharführer:

—Espere que els meus homes li hagen proporcionat tota l'ajuda necessària.

La doctora tan sols va dir que sortosament hi havíem arribat a temps. El comandant va mirar el grup de nens seleccionats a l'andana, tots ells rossos.

—Quan són menuts són bonics... Llàstima que després creixen i no són el que semblaven.

La doctora va insistir que estava convençuda que molts d'ells tenien sang germànica.

—Em complau molt sentir això, i que en aquest camp s'haja efectuat per primera vegada una selecció d'aquest tipus. Això és un fet del tot insòlit ací.

Aquelles paraules les va acompanyar amb un somriure. Aleshores vaig preguntar a quantes persones s'havia *tractat* ja.

—Hem estat un parell de mesos aturats, fent millores... Ara tenim sis cambres que poden acollir fins a mil persones, i el ritme és molt major... Però en total deuen haver estat uns noranta mil. Fonamentalment jueus, però també gitanos, polonesos dels voltants, opositors polítics vinguts d'ací i d'allà.

Vaig entendre l'angoixa de l'Scharführer Kamm: qualsevol petit retard trencava la voràgine d'aquella cadena de destrucció incommensurable. La doctora va preguntar què en feien dels cossos, per què podia d'aquella manera.

—Ni a Sobibor ni ací tenim crematori, és un entrecamp important, perquè les fosses s'omplin de seguida al ritme actual... Hi afegim clorur de calç per a mitigar les possibles infeccions, però no podem evitar que vesse en alguns casos, i que faça mala olor, amb les queixes naturals dels veïns... En alguns casos, els incinerem sobre rails de tren, però això augmenta molt la pudor, i es pot sentir fins a Krasnóbród!

—Això a quina distància està? —va preguntar la doctora.

—A uns vint-i-cinc quilòmetres d'ací..

El Hauptsturmführer Gottlieb Hering va fer la salutació alemanya i va marxar. Aleshores vàrem escoltar música a dins del camp. Sonava *Es geht alles vorüber es geht alles vorbei*. L'Scharführer va somriure:

—Tenim una orquestra menuda, formada per sis músics presoners... Així tot transcorre més tranquil-

lament. Alguns fins i tot entren cantant a les cambres de gas... Ara estan tocant per als nens.

Ja al cotxe, i de camí a Cracòvia, la doctora estava eufòrica:

—Estic segura que entre els nens seleccionats hi ha un bon percentatge de regermanitzables. Quina gran sort hem tingut arribant-hi a temps! De segur que Himmler s'alegrarà d'allò més amb el meu informe. És admirable com la sang ària s'ha mantingut visible malgrat els anys transcorreguts! Com si ens estiguera esperant!

Vaig preguntar d'on procedien.

—De famílies poloneses. Els pares els han enviat a treballar a fàbriques alemanyes. Molts han anat a la fàbrica de munició DWM de Posen. Però els nens sols fan nosa, no serveixen de res i cal tractar-los... Tenim una gran mancança de mà d'obra, i cal augmentar la producció com siga. Ens hi juguem molt en aquests moments. Per això en aquest carregament venien nens sols.

La doctora va sospirar, pressentint la meua torbació. I em va dir, fixant sobre mi els seus ulls grisos:

—Feu-vos a la idea que avui n'hem salvat un bon grapat. Ha estat una bona acció!

I va començar a riure.

—Quina cara de pànic que feia l'Scharführer amb l'arribada del seu superior! Perquè de bon comença-

ment no em volia ni deixar passar a fer una ullada. He hagut de mostrar-li l'autorització del Reichsführer. Em deia que no ho comprenia, que tenia ordres estrictes. He hagut de posar-me molt seriosa. No és així, Posselt?

L'oficial es va girar i va moure el cap afirmativament. Estava pàl·lid, com si haguera vist un fantasma. La doctora va continuar.

—En l'informe explicaré el que ha passat, perquè posen mesures i filtres perquè no torne a succeir. Realment és inconcebible. Tots els nens d'aquesta zona han de ser adientment analitzats abans de ser sotmesos a qualsevol acció.

Li vaig preguntar a Posselt què n'opinava, del que havia vist. L'oficial va barbotejar nerviós, i finalment va contestar que preferia no donar la seua opinió. Allò va produir un silenci incòmode i es va veure obligat a explicar-se:

—Em pensava que aquesta classe de camps estaven molt més amagats. Aquest de Belzec està a pocs metres de la població, molt a prop del mercat, on els nous colons venen a comprar cada dia. No sé si ho podria suportar. Veure passar aquests trens, el fum, l'olor i, en fi, tota la resta...

Tanmateix, com si s'ho haguera pensat millor, va afegir:

—Aquests soldats dels camps són uns herois, n'estic segur. Uns herois que treballen a l'ombra, amb molt poca ajuda, fent una feina molt ingrata, i que

malgrat tot porten a terme admirablement la seua comesa. Lluiten per un ideal superior i estan disposats a deixar-ho tot a banda, qualsevol sentiment que entrebanque l'èxit de la seua missió.

Aquelles impressions varen agradar a la doctora, i se li va dirigir amb el seu to professoral.

—Untersturmführer Posselt, deixe'm que li diga unes paraules, respecte al que acaba de comentar. En realitat, tots servim el Führer, i cadascú de nosaltres desenvolupa la seua feina, abnegadament, com les obreres d'un buc d'abelles. Som tots iguals, però tots tenim la nostra missió, i només hem de retre comptes al Führer. En aquest sentit, i entenent bé el que vol dir, tots som herois, i no hi ha una feina més àrdua que una altra: a uns els ha tocat lluitar al front, i als altres a la rereguarda, en un camp com aquest de Belzec. Per això, l'Scharführer Kamm, o el Hauptsturmführer Hering, saben que tot allò que estan fent està ben fet, perquè és ordre i decisió del Führer, que encarna en la seua persona el Tercer Reich. I per això mateix, quan acaben la seua jornada de treball, tenen dret a divertir-se i a estar feliços amb les seues famílies, perquè han estat fidels al seu poble.

Aleshores em va mirar i va afegir:

—Ara mateix, quan mirava als ulls tots aquells nens, la consciència em dictava aquest mateix sentiment d'una ordre de tipus superior. No és el meu deure qüestionar si allò està ben fet o mal fet, sinó seguir al peu de la lletra les ordres rebudes del

Reichsführer Himmler, que al seu torn ha rebut del Führer. I m'ompli de goig un dia com el d'avui, durant el qual he pogut ser tan útil al meu país. Perquè, com dic, som com les abelles: ens hem de cuidar els uns als altres, i salvaguardar la nostra sang i llinatge.

Jo vaig assentir amb el cap. Encara tenia gravada a la ment la mirada d'aquells nens que havia donat per invàlids, malgrat saber el que allò significava. Llavors vaig pensar que potser estàvem més prop de les formigues, que maten i esclavitzen els seus enemics, que de la vida de les abelles. Formigues que conquisten nous territoris i exterminen les espècies autòctones. Sense pietat, mogudes per un instint d'ordre superior, d'una ferocitat implacable, que les fa insensibles al sofriment aliè. Sense cap possibilitat de damnar l'ànima.

I encara així, comportant-nos amb la crueltat de les formigues, aconseguiríem colonitzar aquella extensió immensa? Hitler havia promès més de tres mil granges a l'any, entre Ucraïna i Polònia, que haurien de ser habitades per bones famílies alemanyes. D'on trauríem aquell cabal repoblador? Amb soldats que hagueren combatut heroicament? I aquests soldats, molts d'ells urbanites, voldrien convertir-se en grangers, per molta poligàmia que se'ls permetera? Calia ancorar la gent al territori, buscar fórmules que compensaren abandonar les grans ciutats i establir-se al camp, en àrees remotes lluny de la civilització: el Tercer Reich havia portat una potent política propagand-

dística de revaloritzar la vida del camperol i el seu folklore, però encara així una cosa era la propaganda i una altra de ben distinta la realitat. Qui podia desitjar establir-se en un paratge remot d'Ucraïna? Era cert que hi havia al voltant de dues-centes mil famílies ucraïneses *Volksdeutschen*, però allò no servia ni per a colonitzar el sud d'aquell immens país. S'havia fet una crida als alemanys del Reich, però tan sols cinc-cents hi havien mostrat un mínim interès. Potser no havíem comptat gaire amb aquesta mena de dificultats recolonitzadores: la velocitat de la guerra no té res a veure amb el temps biològic. Podem despoblar un país en uns quants mesos, o fins i tot en uns quants dies, però per a poblar-lo de nou calen generacions. Què fariem amb tanta terra lliure? També a l'Àsia calia discernir quines races tenien qualitat suficient per a desenvolupar una aliança amb elles i quines calia sotmetre i aniquilar, o bé reduir a l'esclavitud. Allí també caldria, per tant, construir en un futur grans camps d'extermini i dotar-los, almenys els directoris principals, de bons alemanys. Alemanys disposats a colonitzar un racó remot de Mongòlia.

Algú havia resolt càlculs versemblants? Algú s'havia posat a dissenyar seriosament com omplir tot aquell ingent espai buit? Jo coneixia el treball del geògraf Walter Christaller, i la seva teoria dels llocs centrals, en què s'explicava com la colonització s'havia de portar a terme seguint un patró hexagonal, com cel·les d'abella, amb les granges situades al centre i

constituïdes en grups en forma de petites unitats urbanes, amb uns sis-cents habitants de mitjana. Cada grup de sis poblats orbitaria al voltant d'un setè nucli, de major rang i grandària, un poblat de nivell superior, que amb el doble de població, oferiria serveis més avançats. Aquest model s'havia començat a posar en pràctica en algunes zones de Polònia, però de seguida havia topat amb les dificultats de reunir suficients colons i amb els sabotatges dels partisans. Per altra banda, els colons-soldats potser podrien defensar les zones frontereres, però com portarien ordre i serveis a la resta de l'immens territori? Les granges necessiten abastiments, crear una xarxa de distribució, posar-se unes en contacte amb les altres, establir comunicacions i dotar-se de serveis. I els soldats sabrien portar una granja d'aquelles característiques? Himmler parlava de posar-hi un administrador que gestionara diverses finques alhora, si fora possible un oficial de les SS amb ferides de guerra, però allò implicava disposar d'encara més material humà. Fins i tot, en cas que hi haguera *material humà* suficient, les famílies alemanyes estarien disposades a disgregar-se d'aquella manera per l'ampla geografia europea del centre d'Europa? A Posen havia fracassat de manera estrepitosa l'intent de portar-hi artesans alemanys, per tal d'expulsar els polonesos dels seus petits negocis. «El Reich serà possible si es manté una mateixa proporció d'artesans i grangers», advertia la propaganda oficial. Però a Posen no havia estat factible.

Rudolf Hippius havia realitzat un estudi on demostrava que de 4.700 soldats de la Wehrmacht destinats a Polònia, tan sols el vint per cent estava disposat a instal·lar-se al *Wartheland*. Per moltes prebendes i privilegis que se'ls oferiren.

Perquè el que resultava clar era que en els nadius no s'hi podia confiar: ho havíem fet amb els francesos i el resultat havia estat descoratjador. Abans o després també caldria netejar França, massa mestissa, massa gandula, massa orgullosa, massa degenerada. Holanda també seria del tot sanejada; els holandesos havien estat mals socis a la guerra i necessitaven mà dura: Himmler parlava d'expulsar-los en massa als Urals. Itàlia i Espanya tenien el seu poble mediterrani, en principi de caire feixista, però més endavant ja es veuria. El catolicisme en tots dos països feia naufragar del tot l'arrelament del nazisme, i també la seua cosmovisió de la vida i de l'existència. D'alguna manera, per a mi resultava molt més probable que Anglaterra s'unira al nostre projecte civilitzador, que aquells pobles de l'oli d'oliva, on la religió ho empastifava tot i feia quasi impossible alterar el fons natural de les coses. El Führer considerava germànics els anglesos, i assegurava que quan demanaren la pau els tractaria generosament, això sí, a canvi d'entregar tots els jueus a Alemanya. Era l'única condició *sine qua non* que els posaria. I en un parell de segles la sang alemanya i l'anglosaxona s'haurien mesclat per a gran profit de la raça germànica.

Siga com siga, per molt que posàrem les nenes de deu anys a procrear, l'esforç genèsic era inassolible. Per molts nens que furtàrem, per molts fills que engendraren les Lebensborn, per moltes noies que s'hormonaren, allò era una gota a l'oceà, i més si la guerra s'allargava i els nostres homes queien com mosques al front. De colp em va envair un sentit d'absurditat estrany. Quina necessitat hi havia de menystenir els eslaus? No hauria estat millor sotmetre'ls i portar-los a la nostra vertadera revolució? Molts d'ells odiaven Stalin i, si els haguérem donat l'oportunitat, una petita opció, és ben probable que molts s'hi haurien sumat. I la cosa aleshores hauria estat bastant diferent, i hauríem pogut apuntar els nostres canons cap a Anglaterra.

Vaig preguntar a la doctora quants nens examinats de Ležáky i Lídice, aquells pobles destruïts com a represàlia per l'assassinat de l'Obergruppenführer Reinhard Heydrich, havien estat finalment regermanitzats després de passar tots els filtres i controls.

—Sols set —va reconèixer la doctora.

—Sols set nens? De quants? De més d'un centenar!

—Sí, professor. La matèria humana era molt dolenta... Férem el que vàrem poder. Però mireu-ho així, almenys hi ha set famílies felices.